

נאות דשא

לרבינו שמואל דב אשר בן רבינו מרדכי יוסף ליינער
עם רברבים עלי דשא

reuvenboshnack@gmail.com

פרשת וירא

איתא במדרש (תמחומא ג') נגלה עליו בחלקו, שהוא נתן לו עצה על המילה. ואיתא במדרש (שם) ששלוש אוהבים היו לו לאברהם אבינו ענר אשכול וממרא, הלך לטול עצה מענר, אמר לו בעל מום אתה רוצה לעשותך שיהיו קרוביהם של מלכים באים והורגים אותך ולא תוכל לברוח מהם. הלך אצל אשכול זקן ואלא תוכל לסבול כי יצא ממך דם הרבה ותמות הניחו והלך אצל ממרא אמר לו בדבר זה אתה שואל והלא הוא הצילך מאור כשדים וממלכים, לכן נגלה עליו הקב"ה בחלקו.

ויש לתמוה, וכי ועלה על הדעת שאברהם אבינו ישאל עצה אם ישמע לדברי הקב"ה או לאו חלילה וחלילה לומר כן. וגם הם לא יתנו לו עצה ח"ו לעבור על דברי הקב"ה כי היו צדיקים, כדאיתא במדרש (בראשית רבה פרשה נח, ד) ² למה נקרא קרית ארבע שדרו בה ארבע צדיקים ענר אשכול וממרא ואברהם. וגם הם הלכו אתו במלחמות המלכים בסכנה גדולה, והאיך יאמר לו עתה שקרובים של מלכים יבואו ויהרגו אותו. גם יש לדק דק למה לא שאל עצה בכל העשרה נסיונות רק במילה.

אך הענין הוא כי מתשובת ענר ואשכול ניכר מה היה השאלה, כי לא עלה על דעת אברהם אבינו ע"ה לשאול אם וקיים מאמר השם יתברך או לאו רק כתיב בעצם היום הזה נימול אברהם (שמות יב ז) ³ ופרש"י (בראשית ז יג, ע"ש) גם המדרש (בראשית רבה פרשה מז, ט) ⁴ לפי שהיו בני דורו אומרים אילו היינו מרגישים בו לא היינו מניחים אותו לימול, גבי נח שכתוב בעצם היום הזה (בראשית ז יג) ⁵ לפי שהיו בני דורו אומרים אילו אנו מרגישים בו אין אנו

¹ מדרש תנחומא וירא ג

באלני ממרא. ולמה באלני ממרא? יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא שאינו מקפח שכר של כל בריה. שלשה אוהבים היו לאברהם: ענר אשכול וממרא. וכיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא שימול, הלך לקחת מהם עצה. הלך אצל ענר, אמר: כך וכך אמר לי הקדוש ברוך הוא. אמר לו: ענר: בעל מום רוצה אתה לעשותך שיהיו קרוביהן של המלכים שיהרגו אותך ואין אתה יכול לברוח מפניהם? הניחו והלך אצל אשכול, אמר לו: כך וכך אמר לי הקדוש ברוך הוא. אמר לו אשכול: אתה זקן, אם אתה תמול יצא ממך דם הרבה ולא תוכל לסבול ותמות. הניחו והלך אצל ממרא, אמר לו: כך וכך אמר לי הקדוש ברוך הוא: מה תיעצני? אמר לו ממרא: בדבר הזה אתה מבקש עצה, הלא הוא שהצילך מכבשן האש ועשה לך כל הנסים, והצילך מן המלכים, ואלולי כחו וגבורתו היו הורגין אותך, והציל רמ"ח אברים שבה, ומקצת אבר אחד אתה מבקש עצה, עשה כמאונתו. אמר הקדוש ברוך הוא יתברך, אתה שנתת עצה שימול, איני נגלה אליו אלא בתחומך, הלא הוא דכתיב: וירא אליו ה' באלני ממרא.

² מדרש רבה נח: ד

ותמת שרה בקרית ארבע (בראשית כג, ב), ארבעה שמות נקראו לה, אשכול וממרא, קרית ארבע, חברון. ולמה הוא קורא אותה קרית ארבע, שדרו בה ארבעה צדיקים, ענר, אשכול וממרא, אברהם. ונמולו בה ארבעה צדיקים, אברהם, ענר, אשכול וממרא.

³ צ"ל בראשית י"ב כ"ו בעצם היום הזה נימול אברהם וישמעאל בנו:

⁴ צ"ל בראשית יז: כג

ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת קל-ילידי ביתו ואת כל-מקנת כספו כל-זכר באנשי בית אברהם וימל את-בשר ערלתם בעצם היום הזה פאשר דבר אתו אלהים:

בעצם היום. בו ביום שנטונה, ביום ולא בלילה; לא נתירא לא מן הגוים ולא מן הלצנים, ושלל יהיו אויביו ובני דורו אומרים אלו ראינוהו לא הנחנוהו למול ולקיים מצותו של מקום:

מדרש רבה בראשית פרשה מד פסקה ט

(ט) רבי יודן ורבי אייבו בשם רבי יוחנן ב' בני אדם אמרו דבר אחד אברהם ודוד אברהם כתיב ביה ה' אלהים מה תתן לי אמר לפניו רבש"ע אם עתיד אני להעמיד בנים ולהכעיסך מוטב לי ואני הולך עירי דוד אמר (תהלים קלט) חקרני אל ודע לבבי דע הפורשים ממני וראה אם דרך עצב בי ונחני בדרך עולם אמר לפניו רבש"ע אם עתיד אני להעמיד בנים להעציבך מוטב לי ונחני בדרך עולם וכן משק ביתי ר"א אומר בן משק ביתי זה לוט שנפשו שוקקת עליו לירשני הוא דמשק אליעזר שבשבילו רדפתי מלכים עד דמשק ועזרני האל ריש לקיש בשם בר קפרא אמר בן משק ביתי בר ביתי הוא אליעזר שעל ידו רדפתי מלכים עד דמשק ואליעזר היה שמו שנאמר וירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות מנין אליעזר הוה י"ח וג' מאות:

⁵ בעצם היום הזה בא נח ושמם ונתם ונפת בני-גם ונאשת נח ושלשת נשי-בגיו אתם אל-התבה:

נאות דשא

לרבינו שמואל דב אשר בן רבינו מרדכי יוסף ליינער
עם רברבים עלי דשא

reuvenboshnack@gmail.com

מניחים אותו להכנס לתיבה. פירוש הדבר כמו שהיו גבי נח התרגשות גדול כשראו שהם נאבדים במים והוא ניצול, אף כאן היה התרגשות גדול וגם חוכא וטלולא דרך העולם שהוא היה הראשון שנימול, ושאל עצה אם לעשות הדבר בצנעה שלא ירגיש שום אדם או בפירסום, והשיב לו ענר כי במקום שיוכל לקיים מאמר בלא נס אסור לסמוך על נס.

וזה שאמר לי שקרוביהם של מלכים כשתוכל לעשות הדבר בצנעה שלא יודע לשום אדם אין אתה רשאי לסמוך על נס ודבר זה לא ישר בעיני אאע"ה כי השי"ת הציל אותו מיד המלכים בפירסום גדול, איך יוכל להיות שבקיום מצוה בפירסום יבוא לו מכשול ח"ו, הניחו והלך אצל אשכול, אמר לו אשכול אתה זקן ולא תוכל לסבול כי יצא ממך דם הרבה ותמות. פירוש הדבר, אם תעשה הדבר בפירסום יתחלל שם שמים כי השי"ת צוה לך למול ומזה תמות יתחלל שם שמים ח"ו, ואם תעשה הדבר בצנעה ותמות לא יתחלל שם שמים כי לא יודע לשום אדם מהיכן אתה מת, וגם דבר זה לא ישר בעיני אאע"ה, כי האיך יתכן הדבר הזה שהשי"ת יצוה לו לעשות מצוה שימות בה, עד שבא אצל ממרא והוא נתן לו עצה הגונה ועשה בפירסום גדול, ומזה זכה מה שאמר המדרש (בראשית רבה פרשה מה, א)⁶ וענתך תרבני, שהיה הקב"ה עומד ואברהם יושב, ואמר לו השי"ת זה סימן לבניך שעתידי אני להתיצב בעדת הדיינים והם יושבים. פירוש הדבר, כי הדיין יושב והבעל דין עומד, וכל מה שיפסק הדיין צריך הבעל דין לקיים בע"כ, אף כאן אמר הקב"ה לאברהם כל מה שתפסוק אני אקיים, כי צדיק מושל ביראת אלקים.

וזה שאמרו (בראשית רבה פרשה מה, ה)⁷ כי לא יניח לשום אדם מהול לכנוס לגיהנום. אף שיש טענות עליו, על כל זה לא הניח אותו לירדת לגיהנום. וזה שאנו עושים שמחה בבית מילה כדי שיהיה בפירסום גדול כמו באברהם אבינו עליו השלום. והדבור הזה מלמד לכל אדם איך יעבוד השם יתברך בשלימות כי דברי תורה הם בכל זמן ובכל עת, כי כמו שהיה לאברהם אבינו עליו השלום שלשה יועצים ומהם שלא יעצו לאדם עצה טובה אף בעבודת השם יתברך, כדי שלא יעשו הדבר בשלימות, ומי שהוא משכיל ישמע ליועץ השלישי⁸ שהיא אחר השנים כי המשקל הראשון לא יועץ לאדם לעשות הדבר בשלימות, כי מונע אותו שלא יעשה דבר שהוא כנגד בני אדם שלא יראה כחוכא וטלולא ועוד כמה נגיעות שיש לאדם, ומי שהוא חכם ישמע ליועץ השלישי ד"ל. ומי שירצה לעבוד השם באמת לא ישגיח על אלו נגיעות של הגוף.

⁶ מדרש רבה מח:א

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלָיו מִמָּרָא וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵקֶל (בראשית יח, א), (כְּתִיב) תְהִלִּים יִח, לו: (וּתְתֵן לִי מִגֵּן יִשְׁעָךְ וַיִּמְיָךְ תִּסְעָדְנִי וְעִנְתָךְ תִּרְבֵּנִי. וּתְתֵן לִי מִגֵּן יִשְׁעָךְ, זֶה אֲבָרְהָם. וַיִּמְיָךְ תִּסְעָדְנִי, בְּכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ, בְּרַעְבּוֹן וּבְמַלְכִים. וְעִנְתָךְ תִּרְבֵּנִי, מִה עֲנָה הֶרְבֵּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְהִשְׁכִּינָה עֹמְדָת, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיֵּרָא אֵלָיו ה'.

⁷ מדרש רבה

אָמַר רַבִּי לִוִּי לְעֵתִיד לְבֹא אֲבָרְהָם יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח גִּיהֵנוֹם וְאֵינִי מֵנִיחַ אֶדָם מֵהוּל מִיִּשְׂרָאֵל לִירֵד לְתוֹכָהּ, וְאוֹתָן שֶׁחֻטְאוּ יוֹתֵר מִדָּאֵי, מִה עוֹשֶׂה לָהֶם מַעֲבִיר אֶת הָעֶרְלָה מֵעַל גְּבִי תִינוּקוֹת שְׁמֵתוֹ עַד שֶׁלֹּא מְלוֹ, וְנוֹתְנָה עֲלֵיהֶם וּמוֹרִידֵן לְגִיהֵנוֹם, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב (תְהִלִּים נה, כא) שְׁלַח יְדָיו בְּשִׁלְמֵי חֶלֶל בְּרִיתוֹ

⁸ יסוד נפוץ בספרים הקדשים ובפרט בספרי מהר"ל שמדה השלשית היא מדת הישרות, השיקול, והממוצע. "למשל עיין בדרך חיים למהר"ל מפראג (פרק א סוף משנה א) כי מספר שלשה כולל הדבר, והפכו, והאמצע בין שניהם. ולכך רוב המוסרים במסכתא זאת הם להשלים את האדם בדבר אחד, ובדבר שהוא הפכו, ובדבר שהוא כמו אמצעי ביניהם. ואנשי כנסת הגדולה אמרו 'הוּו מתונים בדין', ודבר זה הוא דין גמור. והפך זה 'ועשו סייג לתורה', שזהו הפך 'הוּו מתונים בדין', כי אין הסייג דין, שהרי אין חייב מן התורה לגמרי. ואמר 'הועמידו תלמידים הרבה', לברר התורה, כי אין זה כמו הדין, שהדין מחויב אל הכל, שיודעים שכך חייב בדין, וכך הדין נותן לפי שכל האדם."

היא גם כן מדת יעקב אבינו עליו השלום, שנטה מן הקיצוניות, אברהם לצד החסד, יצחק למדת הדין והגבורה, ויעקב איש תם, בחיר שבאבות. עיין בבית יעקב הכולל פרשת ויצא ד"ה ויאמר אני ה, וחג הסוכות ד"ה בסכת תשוב.

נאות דשא

לרבינו שמואל דב אשר בן רבינו מרדכי יוסף ליינער
עם רברבים עלי דשא

reuvenboshnack@gmail.com